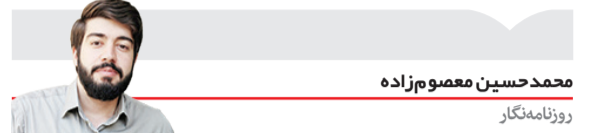

گفت‌وگو با مجتبی نوروزی، کارشناس مسائل افغانستان و معاون سابق رایزنی فرهنگی ایران در کابل

طالبان همچنان به دنبال تمامیت خواهی در افغانستان است

محمد حسین معصوم زاده

روزنامه‌نگار

افغانستان این روزها در گیرودار مذاکرات صلح میان طالبان با آمریکا و دولت مرکزی است. همسایه شرقی ایران نزدیک چهار دهه جنگ توامان را پشت‌سر گذاشته و این چرخه جنگ مداوم، پویایی خاصی را به تحولات افغانستان بخشیده است. در این پویایی ائتلاف‌ها در فضای سیاسی و نظامی پایدار نبوده و هر لحظه دچار تغییر می‌شوند. تشکیل ائتلافی از گروه‌های جهادی افغانستان در طول دوره مبارزه با حکومت کمونیست حاکم بر کابل و نیز مقابله با تهاجم شوروی، حمایت ایران، پاکستان، آمریکا، امارات و عربستان از مجاهدان و پس از آن جنگ داخلی میان این گروه‌ها حاکمی از پویایی تحولات در این کشور است، به گونه‌ای که صف‌بندی‌ها در آن همواره دچار تغییر می‌شوند. با ظهور طالبان، مجاهدان بار دیگر متحد شده ولی این بار پاکستان به همراه امارات، عربستان و آمریکا به پشتیبانی از طالبان پرداخته و در مقابل مواضع ایران، روسیه و هند در این کشور به سمت هماهنگی پیش رفت. پس از سقوط دولت طالبان در سال ۲۰۰۱ بر اثر حمله آمریکا نیز تحولات افغانستان با ناپایداری‌های گوناگونی در طول دو دهه اخیر روبه‌رو بوده است.

با امضای توافقنامه صلح میان طالبان و ایالات متحده آمریکا در فوریه سال جاری که در دو حه، پایتخت قطر روی داد، معادله پیچیده افغانستان به دوران سرنوشت‌سازی رسیده است. آمریکا که در دهه ۱۹۹۰ میلادی حامی طالبان بود و از سال ۲۰۰۱ به مخالف آن تبدیل شده و حکومت این گروه را سرنگون کرد، مجدداً قصد دارد آینده افغانستان را با طالبان گره بزند. بر همین اساس چنین تغییر بزرگی در سیاست داخلی افغانستان می‌تواند مجدداً مهره‌های بزرگی را در صفحه بازی این کشور به حرکت درآورد. گروه‌ها و کشورهای بسیاری طالبان را به رسمیت شناخته‌اند و آماده همکاری با آن هستند اما مساله هیمنه یافتن مجدد طالبان بر تمامی افغانستان با سیاست‌های پیشین این گروه را برنمی‌تابند.

روز دوشنبه هفته جاری سیدرسول موسوی، دستیار وزیر و مدیرکل آسیای غربی وزارت امور خارجه در توثیتی اعلام کرد تغییر طالبان افسانه است و خواست‌ها و اهداف این گروه نسبت به سال‌های دهه ۱۳۷۰ (۱۹۹۰ میلادی) تغییری نکرده است. آن گونه که از اعلام موضع مهم موسوی و نیز سفر اخیر ابراهیم طاهریان، نماینده ویژه وزیر امور خارجه کشورمان در امور افغانستان به کابل برمی‌آید، تهران مخالف و همچنین نگران تصمیم آمریکا و طالبان برای تسلط بر تمام افغانستان و حذف دیگر گروه‌های افغانستانی از صحنه عملی این کشور است. نقطه اساسی در اعلام مواضع طاهریان فرد در جریان سفر به تاکید بر ساختارهای جمهوری در افغانستان و حفاظت از دستاوردهای قانونی این کشور بوده است. برای بررسی وضعیت طالبان، مواضع فعلی این گروه و همچنین سیاست‌های مطلوب ایران درباره موضوع صلح در افغانستان با مجتبی نوروزی، کارشناس مسائل افغانستان و معاون سابق رایزنی فرهنگی ایران در کابل گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه آن را می‌خوانید.

III

سیدرسول موسوی مدیرکل آسیای غربی وزارت امور خارجه کشورمان در توثیتی اعلام کرده است که طالبان جدید، (نو طالبان) افسانه است. آنها همان طالبان دهه ۷۰ هستند؛ با همان اهداف و با همان خواسته‌ها. وی افزود دوگانه جمهوریت و امارت واقعیت امروز صحنه سیاسی افغانستان است، ولی در آینده نزدیک فقط یکی از این دو بقا خواهد داشت. نظر شما درباره این مساله چیست و این موضع با چه هدفی اعلام شده است؟

همواره موضع اصولی جمهوری اسلامی ایران در طول این سال‌ها، دفاع از دستاوردهای مردم افغانستان و دفاع از دولت رسمی و قانونی افغانستان بوده و بر این موضع با فشاری داشته است. با وجود تمام مسائل و اتهاماتی که از سوی رقیب‌همواره به جمهوری اسلامی وارد شده است، تنها دولتی که طی مراحل مذاکرات پس از اشغال افغانستان، از ابتدا و حتی پیش از آن بر حق و حقوق مردم افغانستان تاکید داشته، ایران بوده است. تهران در این مراحل تاکید خاصی بر حفظ دستاوردهای مردم افغانستان طی ۲۰ سال گذشته داشته که مهم‌ترین آن قانون اساسی و استقرار یک دولت رسمی و قانونی بوده است.

در مقطع کنونی نیز مواضع جمهوری اسلامی ایران همانند گذشته است. نگاه جمهوری اسلامی به مذاکرات بین‌الافغانی این است که قطعاً باید این مذاکرات انجام شود و راه‌حل و مسیر از مذاکره بین گروه‌های مختلف در داخل افغانستان می‌گذرد. این مذاکرات باید بدون دخالت دیگران و حضور کشورهای که عدم صداقت‌شان طی این سال‌ها بر همگان آشکار شده انجام شود و در طول آن خواسته‌های مردم افغانستان، دستاوردها و قانون اساسی مدنظر قرار گیرد. اگر قرار است طالبان دست از جنگ بردارد و به صلح روی آورد، به آن معناست که باید پذیرد به گروه‌های دیگر، نظرات متفاوت و نیز به خواسته‌های دیگران که در دل جامعه افغانستان وجود دارند احترام بگذارد، نه اینکه به دنبال تبدیل جامعه افغانستان به یک جامعه تک‌صدا و هماهنگ با تفکرات صدای طالبانی شود و دیگر گروه‌ها را از افغانستان حذف کند. چنین چیزی امکان‌پذیر نیست و هیچ گروهی در افغانستان این مساله را نخواهد پذیرفت. باید گروه‌های مقابل طالبان به این موضوع توجه داشته باشند که بکارچگی‌شان خواهد توانست جلوی زیاده‌خواهی‌های طالبان را در دل مذاکرات بین‌الافغانی بگیرد. این توثیت و موضع‌گیری دقیق موسوی دقیقاً به همین دلیل مطرح و منتشر شده است.

آیا طالبان نسبت به گذشته دچار تغییرات شده است؟

ما باید اول مروری بر رویکردهای کلان طالبان در ۱۹۹۰ میلادی داشته باشیم. در آنجا با پدیده‌ای روبه‌رو هستیم که تا کیدش بر حکومت در محدوده مرزهای افغانستان و بر مبنای قرائت طالبانی از اسلام، یعنی حکومتی تحت لوای امیرالمومنین و تشکیل امارت اسلامی است؛ این موضوع به‌عنوان رویکرد کلان اول مطرح است. رویکرد کلان دوم مربوط به اجرای شریعت است، آن هم با قرائت طالبانی از شریعت. در این برداشت طالبانی از شریعت، طبیعتاً محدودیت‌هایی بر گروه‌های مختلف اجتماعی از جمله بر زنان اعمال و از سوی دیگر نیز درنوع برخورد با پدیده‌های نوین تمدنی مثل تلویزیون، رسانه‌ها و

بود. درحال حاضر طالبان یک پدیده شناخته‌شده است و به لحاظ نظامی، آن قدرت و قوت سابق را ندارد. اما باید توجه داشت تجربه برخورد با مسائل سیاسی در این گروه افزایش پیدا کرده است و این مساله می‌تواند نقطه قوت طالبان نسبت به دوره پیشین حضورش در ساحت سیاسی افغانستان باشد. به این معنا که آنها در برخورد با پدیده‌های مختلف دیگر آن دگمیت سابق را ممکن است نداشته باشند و بتوانند تاکتیک‌های مختلفی را از جمله استفاده از عنصر رسانه، تاکتیک بر همکاری با قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی به کار بگیرند. این موارد ازجمله تجربیاتی است که از دوره قبلی آموخته‌اند و درحال به کار گرفتن آنها هستند که این مساله می‌تواند قدرت‌شان را افزایش دهد. در نقطه روبه‌رو باید وزن طرف‌های مقابل طالبان نیز سنجیده شود. به لحاظ قدرت نظامی، بدون شک وضعیتی که الان دولت افغانستان (به‌عنوان یکی از نقاط مقابل طالبان) دارد نسبت به وضعیت دهه ۹۰ میلادی و ظهور طالبان متفاوت است. در آن دولت افغانستان از درون جنگ‌های داخلی متعدد بیرون آمده و همچنان درگیر آن بود، اما درحال حاضر بسیار قدرتمندتر است. در دهه ۹۰ میلادی دولت افغانستان هیچ ارتش منظم قابل توجهی در اختیار نداشت، اما امروز دولت افغانستان از لحاظ موقعیت نظامی در نقطه مطلوب‌تری قرار دارد. افغانستان امروز یک تجربه برخورد با پدیده‌ای به اسم طالبان را دارد و یک بدنه اجتماعی قابل قبولی نیز در این کشور تشکیل شده است که دیگر حاضر نیستند به گذشته بازگردند. ۲۰ سال زندگی در سایه نظام حکومتی که نتوانسته است کمابیش بعضی از خواسته‌های مردم را برآورده کند و سخنی‌هایی که مردم برای پابرجا ماندن این نظام کشیده‌اند و نیز تجربه سخت مهاجرت به دلیل جنگ‌های داخلی و حضور طالبان باعث شده بدنه اجتماعی قدرتمندی تشکیل شود که حاضر به تکرار شرایطی همانند شرایط گذشته و بازگشت به دوره طالبان و نیز جنگ‌های داخلی نیست. این مساله باعث شده است تا در بزنگاه‌های تیم دولت افغانستان بتواند یکدستی و انسجام خودش را در برابر طالبان حفظ کند. هرچند چنددستگی‌هایی در میان ساختارهای دولتی و قانونی افغانستان وجود دارد اما به نظر نمی‌رسد که طالبان بتواند همانند گذشته کنترل کامل بر افغانستان را به دست بیاورد.

سیستم آموزشی رویکرد کاملاً تنگ‌نظرانه‌ای اتخاذ شده است. زمانی که این دو رویکرد کلان را درنظر بگیریم، درمی‌یابیم که تغییر چندانی درنوع نگاه طالبان رخ نداده و هنوز هم به شدت تاکید دارد نوع حکومت مناسب برای افغانستان امارت اسلامی است، حتی یکی از بندهای مورد اختلاف در تفاهنامه بین طالبان و ایالات متحده تاکتیک بر همین عنوان امارت اسلامی افغانستان بوده که این عنوان به‌سختی مورد پذیرش طرف مقابل قرار گرفته، به این شکل که در پراتنز توضیح داده شده و از امارت اسلامی، نکته مورد نظر طالبان است. در دوره‌های اخیر هر وقت سولاتی از سران طالبان و مذاکره‌کنندگان ارشد آن درباره مسائل مختلف پرسیده شده، این مذاکره‌کنندگان بر اجرای شریعت تاکید کرده‌اند و این اجرای شریعت را با قرائت خاص خودشان ارائه داده‌اند. حتی تغییر رئیس تیم مذاکره‌کننده که چند روز گذشته رخ داده و مولوی عبدالحکیم به‌عنوان رئیس تیم مذاکره‌کننده انتخاب شده است و از وی به‌عنوان قاضی القضات طالبان و کسی که نظر نهایی شرعی را صادر می‌کند، یاد می‌شود) نشان‌دهنده تاکید شدید آنها روی مساله شریعت است. اگر در برهه‌های تغییراتی در طالبان دیده شده، این تغییرات به‌صورت تاکنیکی بوده و مربوط به دوره‌ای است که یک گروه که در قدرت قرار ندارد، سعی می‌کند جایگاه خود را حفظ کند. پس به‌نظر می‌رسد در اندیشه و رویکرد طالبان نسبت به گذشته تغییری جدی ایجاد نشده است.

تغییر چندانی درنوع نگاه طالبان رخ نداده و هنوز هم به شدت تاکید دارد نوع حکومت مناسب برای افغانستان امارت اسلامی است، حتی یکی از بندهای مورد اختلاف در تفاهنامه بین طالبان و ایالات متحده تاکتیک بر همین عنوان امارت اسلامی افغانستان بوده که این عنوان به‌سختی مورد پذیرش طرف مقابل قرار گرفته، به این شکل که در پراتنز توضیح داده شده و از امارت اسلامی، نکته مورد نظر طالبان است. در دوره‌های اخیر هر وقت سولاتی از سران طالبان و مذاکره‌کنندگان ارشد آن درباره مسائل مختلف پرسیده شده، این مذاکره‌کنندگان بر اجرای شریعت تاکید کرده‌اند و این اجرای شریعت را با قرائت خاص خودشان ارائه داده‌اند

در صورت تمامیت خواهی طالبان در افغانستان این مساله می‌تواند چه خطراتی برای امنیت ملی ایران به دنبال داشته باشد؟

در مورد این سوال و تداوم تمامیت‌خواهی طالبان و بازگشت به وضعیت گذشته، یعنی حکومت طالبان بر بخش عمده‌ای از جغرافیای افغانستان، به‌هرحال این مساله جزء گزینه مطلوب جمهوری اسلامی نخواهد بود و حتماً کشور را با نوعی ناامنی سخت از جانب مرزهای شرقی خود مواجه خواهد کرد. ولی احتمال وقوع چنین اتفاقی همان‌طور که در پاسخ به سولات قبلی مطرح شد به نظر می‌رسد خیلی زیاد نباشد.

عبدالله عبدالله، رئیس شورای عالی مصالحه ملی افغانستان سه‌شنبه هفته جاری در نشست رسمی در کابل اعلام کرد با هیچ فردی در داخل کشورش دشمنی ندارد و به همین دلیل، صفحه دشمنی با طالبان باید بسته شود. دلیل و نیت طرح این مواضع چیست و آن را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ آیا در داخل دولت افغانستان دوگانگی (بین غنی و عبدالله) در نوع مواجهه با طالبان وجود دارد؟

این اظهارنظر در واقع یک اظهارنظر هوشمندانه است که دووجه دارد. وجه نخست، تلاش برای یکدست کردن هیات مذاکره‌کننده از جانب دولت افغانستان بوده که یک ضرورت برای رسیدن به موفقیت این هیات است و وجه دومش در واقع خروج مقدماتی از بن‌بست در مذاکرات است، زیرا بسیاری معتقدند این مذاکرات در ابتدای کار با یک نوع بن‌بست ناشی از دشمنی‌های پیشین مواجه است و قرار گرفتن دکتر عبدالله به‌عنوان رئیس شورای عالی مصالحه را یک نوع سنگ در مقابل آغاز مذاکرات صلح بین‌الافغانی می‌دانستند که این بیان، باعث می‌شود که آن ذهنیت منفی از بین برود و توپ در زمین طالبان قرار گیرد و حالا آنان هستند که باید دست از دشمنی‌های گذشته بردارند و به معنای واقعی کلمه پای میز مذاکره حاضر شوند.

سازمان آگهی‌های روزنامه

فرهنگستان

Advertisement's Organization

تلفن: ۰۲۱) ۶۶۳۴۸۰۱۸-۶۶۳۴۸۰۴۶

فکس: ۰۲۱) ۶۶۳۴۸۰۱۷

ایمیل: a66348018@gmail.com

مدرک فارغ التحصیلی موقت اینجانب پیام فضلی خانی فرزند یوسف به شناسنامه به شماره ۵۷۲ صادره از کرج در مقطع کاردی رشته الکترونیک صادره از دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه مفقود گردیده و فاقد اعتبار است از یابنده تقاضا می‌شود گواهینامه مذکور را به دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه به نشانی: کیلومتر چهار جاده نورعلیبیگ شهرک دانشگاهی خاتم الانبیاء به صندوق پستی ۳۹۱۸۷-۳۶۶ ارسال نماید.

♦♦♦

مدرک فارغ التحصیلی موقت اینجانب محمدرسولی فرزند احمدرضا به شناسنامه به شماره ۵۵۲ صادره از اهواز در مقطع کارشناسی رشته برق صادره از دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه مفقود گردیده و فاقد اعتبار است از یابنده تقاضا می‌شود گواهینامه مذکور را به دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه به نشانی: کیلومتر چهار جاده نورعلیبیگ شهرک دانشگاهی خاتم الانبیاء به صندوق پستی ۳۹۱۸۷-۳۶۶ ارسال نماید.